

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

Arviointimuistio on hyvin perusteellinen. Siinä näkyy, että myös kuntia on osallistettu laajasti valmisteluun ja pohjatyötä on tehty perusteellisesti.

Lausuntoaika oli lyhyt, mutta hyvä että annettiin lausuntomahdollisuus myös arviointimuistion osalta, ennen varsinaista hallituksen esitystä.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

Hankkeessa on tehty laaja ja perusteellinen valmistelutyö hankerahoituksen turvin. Selvitys antaa erinomaisen pohjan terveydensuojelulain kokonaisuudistukselle. Toimintaympäristö on muuttunut nykyisen lain voimassaoloaikana merkittävästi ja muutosten tahti näyttää koko ajan kiihtyvän. Kokonaisuudistus on erittäin tarpeellinen.

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

Nykytilan kuvaus sisältää myös laajan ja kattavan kansainvälisen vertailun.

Yleistä

Terveydensuojelulaki voi säilyä lain nimikkeenä jatkossakin. "Terveys" tosin yhdistetään nykyisin helpommin hyvinvointialueelle kuuluviin tehtäviin, vaikka kyseessä on edelleen kuntien vastuulla olevasta toiminnasta.

Kannatamme seuraamusmaksun lisäämistä terveydensuojelulakiin.

Luku 1 - Yleiset säännökset

Lakiin tulee lisätä erillinen pykälä määritelmille. On hyvä määriteltä erikseen vaara, riski ja haitta.

Sietämisvelvoite olisi hyvä saada tekstinä joko lakiin tai asumisterveysasetukseen "Vähäiset viihtyisyyshaitat, kuten normaalit elinympäristöön kuuluvat hajut ja äänet, kuuluvat asukkaiden sietovelvollisuuden piiriin eikä niitä pidetä terveydensuojelulain näkökulmasta lainvastaisina.

Terveyshaitta, terveysriski, terveysvaara- käsitteiden erottelu on erittäin tärkeää kirjata selkeästi terveydensuojelulakiin.

2 § Toiminnanharjoittajaa koskeva omavalvonta muutetaan yleiseksi selvilläolovelvollisuudeksi ja velvollisuudeksi ehkäistä terveyshaitat (huolehtimisvelvollisuus) -tämä on erityisen hyvä ja kannatettava muutos. Tämä tulee toteuttaa siten, että on helpommin ymmärrettävissä toiminnanharjoittajille. Tarvittaessa omavalvonnasta voidaan säätää erikseen esim. talousvesivalvonnassa.

Jos vakava terveyshaitta on tahdonvastaisen tarkastuksen edellytys, myös se tulisi määritellä.

3 § hyvä kattava kooste suhteesta muuhun lainsäädäntöön ja sitä voidaan käyttää pohjana päällekkäisyyksien poistamisessa.

5 § Olisi harkittava muita vaihtoehtoja sille, miten Aluehallintovirastojen kuntien ympäristöterveydenhuollon yksiköihin tekemiä arviointeja ja ohjausta voitaisiin tulevaisuudessa kehittää tehdä tehokkaammin, tasapuolisemmin, tasalaatuisemmin ja erityisesti siten, että niistä olisi enemmän käytännön hyötyä kunnille. Paikallisuutta tärkeämpänä näkisimme LVV:N (nykyinen AVI) valtakunnallisesti tasapuolisen ohjauksen.

6 §, riskiperusteisuus on erityisen tärkeää ja tässä yhteydessä on luotava mekanismit, että riskiarvioita voidaan tehdä kunnissa järjestelmällisesti, tasalaatuisesti ja yhtenevin parametrein.

Muistioon kirjatut kehittämis ehdotukset ovat kannatettavia.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

Aluehallintoportaan yhdistäminen keskusvirastotasoon on erittäin kannatettava hallinnon ja ohjauksen keventämiseksi ja selkeyttämiseksi.

4§ Ruokaviraston ja LVV:n ohjelmien tulee olla yhteensopivia, olemassa oleva, järjestelmiin kirjattu tieto tulee ottaa huomioon siten, että erillisiä tietopyyntöjä valvontayksiolle ei tehdä. Vati järjestelmää tulee kehittää siten, että yksiköiden arviointi ja vertailu voidaan tehdä sitä hyödyntäen.

5§ erityisesti kannatamme arvioinnin keventämistä ja siirtymistä kohti yleisempää tukea, neuvontaa ja ohjausta. Tässä voisi ottaa vertailukohdaksi uuden viraston (LVV) roolin ympäristötoimialan ohjauksessa.

6§ ja 7 § muutosehdotukset ovat kannatettavia

Erityisesti olisi tärkeää määritellä, mitkä tehtävät sisältyvät viranhoitomääräykseen, jotta vastuut ja toimivaltuudet ovat selkeitä, eikä erillistä delegointia tarvita.

8§ Häiriötilanteisiin varautumisen merkitys on toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten jälkeen noussut entistä tärkeämmäksi.

Viranomaisyhteistyön toimivuus häiriötilanteissa tulisi varmistaa lainsäädännöllä. Esitetty päivitysvelvollisuus vaatii pitkän siirtymäajan ja yksikkökoon kasvattamisen nykyisestä. Kannatamme erityisesti valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston päivitysvelvollisuutta, jossa olisi osaavaa henkilöstöä ohjaamaan virka-ajan ulkopuolella sattuvien häiriötilanteiden ensitoimia terveydensuojeluviranomaisen osalta.

THL tulee olla mukana terveydensuojelulaissa ja THL:n roolia asiantuntijana esim. haitallisten aineiden tunnistamisessa (toksikologian osaaminen) ja legionellatapausten hoidossa tulisi nykyisestä merkittävästi vahvistaa. LVV:n ja THL:n yhteistyö tulisi varmistaa lainsäädännössä.

Toimivallan delegointimahdollisuus viranhaltijoille tulisi esittää lainsäädännössä yksiselitteisesti. Laissa tulee erikseen mainita mitä tehtäviä ei ole mahdollista delegoida monijäseniseltä toimielimeltä virn haltijalle.

Terveydensuojeluviranomaisen rooli ja toimivalta tulisi esittää yksiselitteisesti häiriö- ja epidemiatilanteiden osalta sekä varmistaa valvonnan toimivuus myös poikkeusoloissa.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

Ilmoituksenvaraiseen toimintaan esitetety luokitukset ja menettelyt ovat kaikiltaosin erittäin kannatettavia.

Kaikki vähäriskiset kohteet jäisivät ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Näitä kohteita valvottaisiin ainoastaan terveyshaittaepäilyjen perusteella.

Kannatamme terveydenhoitoalan toimijoiden rajaamista terveydensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, vaikka he harjoittaisivat sivutoimisesti kauneudenhoitoa. Kotona toimivat sekä kiertävät toimijat tuntuvat lisääntyvän. Kannatamme yleistä hygieniosaamispassia ihonkäsittelyä tekeville toimijoille.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Talouseden osalta tulee täsmentää terminologiaa ja käyttää yhdenmukaisia termejä. "TAI" ja "JA" sanan käyttöön tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Muutosehdotukset ovat kannatettavia.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

Jätteiden ja jätevesien hallinnan osalta terveydensuojelu- ja ympäristöviranomaisten toimivaltaa, yhteistoimintaa sekä määräysten antamista on syytä selkeyttää lainsäädännössä.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää radioaktiivisiin ja kemiallisiin jätteisiin. Näiden jätteiden asianmukainen hallinta on kriittistä sekä ihmisten terveyden että ympäristön kannalta.

Terveydensuojelun toimivaltuuksia erityisjätteiden aiheuttamien haittojen hallinnassa on myös tarkennettava.

Suurten yleisötilaisuuksien osalta on syytä selvittää mahdollisuutta viranomaisten yhteisestä ilmoitusmenettelystä (esim. meluilmoitus ja samalla ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle)

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

26 § siivottomuutta koskeva oma säännös terveydensuojelulakiin olisi erittäin tarpeellinen lisäys. Säännöksen valmistelu on tehtävä perusteellisesti ja valmistelun yhteydessä olisi kuultava valvontatyötä tehneitä virkahenkilöitä.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

Pidämme muutosesityksiä kannatettavina. Erityisesti kannatamme tätä, että selvitettäisiin mahdollisuutta siirtää haudatun ruumiin siirtoa koskeva valvonta terveydensuojeluviranomaiselta hautaustoimilakia valvovalle viranomaiselle, jolla olisi käytännössä paremmat edellytykset valvoa sitä, että siirto tapahtuu hautaustoimilain nojalla annetun luvan edellyttämällä tavalla. Näitä siirtoja tehdään vain erityisen painavista syistä

ja niiden määrä on vähäinen, eikä siirtoihin yleensä liity erityistä terveyshaitan riskiä.

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

Terveydensuojeluviranomainen ei nykyisin välttämättä saa tietoa siitä, onko viranomaisen tekemä huoli-ilmoitus edennyt toimenpiteisiin tai ylipäättään edennyt. Viranomaisten välinen tiedonvaihto tulisi olla paremmin mahdollistettu.

Asiakirjatarkastukset ja etätarkastukset digitaalisten laitteiden avulla on syytä kirjata lainsäädäntöön. Mikäli mahdollista, laki tulisi kirjoittaa niin, että viranhaltijoilla on tarkastusoikeus ilman erillistä toimivallan delegointia.

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

Ehdotukset kannatettavia.

Valvonnan perusmaksu tulisi säilyttää mahdollisimman yksiselitteisenä. Valvontakohte joko kuuluu sen piiriin tai ei kuulu.

Kannatamme sitä, että toiminnan keskeyttämistä ja lopettamista koskevan ilmoituksen käsittely olisi jatkossakin maksutonta. Elintarvikelainsäädäntöön tulee lisätä painetta muuttaa maksullisuus siinä saman linjan mukaiseksi.

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

Ehdotukset kannatettavia.

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

Pakkokeinojen delegointia viranhaltijalle tulisi harkita tarkoin. Myös terveydensuojelulakiin tulisi ottaa käyttöön seuraamusmaksu, joka osin korvaisi uhkasakkoa ja teettämisuhkaa.

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Muutoksenhaun yhteinäistäminen elintarvikelain kanssa välttämätöntä.

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

VATI:n saaminen lakiin oli hyvinkin tärkeää, koska se toivottavasti mm. turvaa VATI:n jatkuvan kehittämisen (tarvittavine määrärahoineen). VATI:n kehittämisen rahoitus tulee turvata valtiolta, koska kunnat on pakotettu toimittamaan tiedot VATI järjestelmän kautta. Erityisesti kannatamme sitä, että VATIsta kehitettäisiin arkistokelpoinen järjestelmä.

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

Muutosesitykset kannatettavia. Ohjaus ja neuvonta tulee nähdä ja kirjata lakiin osana valvontaa.

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

-

Taloudelliset vaikutukset

Varallaolo tulisi lisäämään merkittävästi kuntien kustannuksia.

Terveydensuojelussa varsin suuri osuus maksuista peritään kunnallisilta toimijoilta. Ilmoitusvelvollisuutta ei esitetä kevennettäväksi kunnan omilta toimialoilta, vaan kevennykset kohdistuvat pääosin yksityisten tuottamiin palveluihin, joten tältä osin valvonnasta saadut tulot pienenisivät. Perusmaksun korotus on aiheellinen.

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

Lakimuutoksen tulisi onnistuessaan edistää ihmisiin kohdistuvien vaikutusten kokonaisvaltaista arviointia.

Hartikainen Tarja
Kuopion kaupunki - Ympäristöterveydenhuollon yksikkö